

Avtalsrörelsens upptakt

Den nya regeringen har dessbättre redan från början klargjort för det svenska folket, att vårt lands ekonomi befinner sig i en svår kris. Det skulle ha blivit förödande för tilltron till det borgerliga alternativet om den hållit tyst med obehagliga sanningar och fortsatt socialdemokraternas blinda marsch in i det nationella fallisemanget.

Till regeringens varningar har kommit konjunkturexperternas dystra spådomar. Men sådana är fyllda av teknikaliteter och når inte långt utanför de ekonomiskt initierades kretsar. Lägets allvar tycks inte ha gått upp för den breda allmänheten förrän SAF i slutet av oktober lade fram sina preliminära bud inför avtalsrörelsen. De innebar i sin bistra realism ett försök att äntligen återföra dessa förhandlingar till ett plan, som är samhällsekonomiskt försvarbart. För allmänheten torde de ha kommit som en chock. Vi har så länge levt i ett dårarnas paradiset att de av SAF påpekade enkla sammanhangen mellan arbetsresultat och levnadsstandard i förstone framstått som obegripliga eller som uttryck för en kallhamrad arbetsgivarattityd.

I pressen har det på många håll talats om ett SAF:s "tuffa" utspel, ungefär som om avtalsförhandlingarna var en ishockeymatch. Men vad SAF under sin nye ordförande hr Nicolin har gjort är egentligen intet annat än att försöka göra klart för opinionen, att vi inte längre kan leva efter vad nationalekonomerna på skämt brukar kalla julaftonsteomet. Detta teorem säger, att om man erbjuder människorna att välja mellan två alternativ, som inte båda kan förverkligas på en gång, tex högre reallön eller ökad fritid, kräver alla ändock med hög röst att genast få

båda två.

Med LO:s medansvar för den aktuella krisen borde LO-ledningen i djupet av sitt hjärta vara sin motpart tacksam för att den så klart formulerat sin syn på förhandlingarnas utgångsläge. Ty alltsedan hr Geijer, som ändock var en personlighet av helt annan resning än den nuvarande LO-ordföranden, gick ut med avtalsbud, som han öppet förklarade låg utanför den samhällsekonomiska ramen, har LO drivit en lika äventyrlig som ansvarslös politik. Äventyrlig, därför att den hotat att föra oss ned i samma ekonomiska trask som Danmark och England. Ansvarslös, därför att följderna på sikt skulle ha drabbat dess medlemmar i form av både massarbetslöshet och drastiska reallönesänkningar genom en förödande inflation.

Dessa olyckor kan nu avvärjas. Men det vill då också till att inte bara de som är intresserade av den ekonomiska politiken förstår lägets allvar och framför allt, varför den ekonomiska krisen kommit.

SAF har på den punkten tagit ett initiativ, som är lika originellt som skickligt. Man erbjuder löntagarna att på företagets bekostnad anordna utbildning i företagsekonomi för alla, som varit anställda mer än ett år i företaget. Att sådan utbildning behövs torde även LO-ledningen vara väl medveten om. Men där har man hittills mest tänkt på utbildning i de nya formerna för medinflytande, som skall träda i kraft den 1 januari. Den behövs förvisso, den också. Men skall den komma till verklig nytta för hela samhället och inte bara bli en exercis i hur det lokala facket skall driva igenom LO-pamparnas direktiv inom de enskilda företagen, måste

den balanseras av en insikt i elementära företagsekonomiska sammanhang.

Hur många vet egentligen att deras anställning, deras lön, deras sjukvård och deras pension (för att inte tala om bil, färg-TV och fritidshus) är direkt beroende av den svenska exportindustrins möjligheter att hävda sig i den järnhårda konkurrensen ute på marknaderna. Hur många vet egentligen att vi förlorar livsviktiga marknadsandelar, därför att vårt kostnadsläge är för högt, dvs, att vi har beviljat oss en högre levnadsstandard än vi kan betala genom vår produktion. Frågan är nu bara, skall vi själva reda upp situationen, eller skall utlandet påtvinga oss åtgärder, vars sociala följder vi har otillräckliga möjligheter att påverka?

Englands situation i dag är ett avskräckande exempel på hur det kan gå, när ett land förlorar sina möjligheter att självt bestämma sin ekonomiska politik. Ett land blir inte satt i konkurs, det är sant, men det kan komma att sättas under utländskt ekonomiskt förmyndarskap – och det är där England nu befinner sig. Men hur mycket förstår den svenska allmänheten och framför allt de svenska löntagarna av dessa sammanhang?

SAF:s initiativ till en allmän löntagarutbildning i företagsekonomi är alltså ett steg i rätt riktning. Men fråga är om det inte kan och bör kompletteras genom en förbättrad upplysning om samhällsekonomiska och fö-

retagsekonomiska sammanhang inom både skola och högskola. När det gäller grundskola (och gymnasium) har LO-intresset hittills vunnit betydande gehör. Men LO:s främsta syfte har varit att göra ungdomarna "medvetna om fackets roll i samhället" och om "deras framtida intressen som löntagare". Vad man velat uppnå har helt enkelt varit att vinna insteg i skolorna för att indoktrinera eleverna i det kommande fackföreningsstyrda (och fackföreningsägda) samhällets ideologi.

SAF:s utgångsbud innehåller vidare ett antal diskussionsuppslag bla beträffande omflyttning av ett par helgdagar till lördagar, som ju i alla fall är arbetsfria, samt vissa i praktiken mycket begränsade reduceringar av sociala förmåner, som vi beviljat oss under goda tider. Dessa förslag torde inte vinna politiskt gehör någonstans – de rör vid alltför känsliga punkter.

Men det är bra att de framförts – kanske kan debatten kring dem bidra till att klargöra lagets allvar.

Att vi numera hamnar på blygsam plats i olympiaderna må vara hänt. Men vi får inte förlora vår tätplats bland världens kvalitativt ledande exportländer. I så fall är det slut på det sociala och kulturella framstegsarbete, som vi är så stolta över. Och om detta faktum måste allmänheten bli medveten.